

Wojciech Borkowski

Krzemionki, st. 1, gm. Bodzechów,
woj. kieleckie, AZP 83-71/-

Informator Archeologiczny : badania 31, 35-36

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- ślady osadnictwa nowożytnego

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 8 sierpnia do 1 października, przez mgr. Zbigniewa Sawickiego (Muzeum Zamkowe w Malborku). Finansowane przez PSOZ. Przebadano powierzchnię 100 m².

Stanowisko wielokulturowe na tzw. Lisiej Górze położone jest na nizinie żuławskiej w widłach Wisły i Nogatu, w odległości ok. 2,5 km na północ od drogi Malbork - Tczew i około 3 km na północny wschód od wsi Kończewice. Pierwotnie niewielkie wzgórze przestało być wzniesieniem wskutek długotrwałego wybierania piasku. Powstałe w tym miejscu bagniste obniżenie zostało całkowicie zniwelowane poniżej poziomu okolicznych pól uprawnych. Stanowiskiem interesowano się już w XIX w. W latach 30-tych XX w. obserwacje i badania prowadzili tu dr F.W. Marschal i W. La Baume. W 1951 roku badania powierzchniowe przeprowadził W. Łęga, a w latach 1973-1974 badaniami ratowniczymi kierował E.

Kazimierczak.

Stanowisko w obecnym kształcie to zabagniona niecka, znacznych rozmiarów. Wykop usytuowano przy północnej krawędzi wybierzyska w odległości 5-8 m od istniejącego rowu melioracyjnego. Układ warstw przedstawiał się następująco: 1. warstwa orna, jasnobrązowa, spoista, bardzo twarda; 2. ciemnobrązowa ziemia z orsztynem, pomarańczowo-brązową gliną, z ciemnobrązowymi zaciekami, zbita; 3. szary piasek z rdzawymi naciekami, sypki; 4. calec, jasnożółty piasek.

Ogółem pozyskano 660 fragmentów ceramiki naczyniowej, ponadto 2 żelazne gwoździe, fragment żelaznej podkowy, rozcieracz kamienny(?), 3 ułamki paciorków bursztynowych, fragment paciorka bursztynowego oraz 52 artefakty krzemienne. Ponadto odkryto serię dużych fragmentów szczątków zwierzęcych, m.in. 85 ułamków bydła, 10 świni, 22 owcy/kozy, 4 fragmenty poroża i 1 ząb jelenia, 2 bobra, 1 sarny.

Mimo licznych badań i obserwacji, wiedza na temat chronologii, funkcji, zasięgu i wielu innych kwestii nie jest satysfakcjonująca. Chronologicznie stanowisko jest bardzo zróżnicowane - poświadczono mamy materiały od schyłku neolitu po średniowiecze i czasy nowożytne. Mimo znacznej miąższości nawarstwień, wobec mieszanego charakteru warstw, nie udało się rozwarstwić i oddzielić warstw młodszych od starszych.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Zamkowym w Malborku.

Ze względu na degradację zachowanych nielicznych relikwów, a także wyjątkowy charakter tego stanowiska na Żuławach, badania ratownicze powinny być kontynuowane.

Kowalewko, st. 12, gm. Oborniki, woj. poznańskie - patrz: młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich

Krajnik Górny, st. 30, gm. Chojna, woj. szczecińskie - patrz: wczesna epoka żelaza

Kraków-Tynec, st. 2 - patrz: wczesne średniowiecze

KRZEMIONKI, st. 1, gm. Bodzechów, woj. kieleckie, AZP 83-71/-

- kopalnie krzemienia (neolit, wczesna epoka brązu)

Przedinwestycyjne, ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Wojciecha Borkowskiego (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie). Finansowane przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Osiemnasty sezon badań.

Ponad studniskiem szybu kopalni 7/610, w centralnej partii pola eksploatacyjnego, powstaje pawilon wystawienniczy. Ma być w nim eksponowana hałda z zachowanymi ścieżkami górniczymi, rekonstrukcja dachu ponad wlotem szybu kopalni oraz fragment domostwa — wiaty górniczej o konstrukcji słupowej. Prace obejmowały rejony pracowni i hałdy gruzowej, przewidziane do zniszczenia w trakcie budowy podmurówki pawilonu oraz słupów podtrzymujących konstrukcję. Wyeksplorowano także hałdę przykrywającą fragment pracowni przylegający do ściany odkrytej konstrukcji mieszkalnej.

Odkryto kilka profili hałdy gruzowej w różnych jej punktach. Odtworzono układ pracowni krzemieniarskiej oraz zrekonstruowano przebieg południowo-wschodniego narożnika budynku wraz z wejściem od strony wschodniej. Pozyskano liczny materiał krzemieniany o charakterze pracownianym oraz 25 fragmentów ceramiki pochodzących z jednego naczynia kultury amfor kulistych. Jest to niezwykle rzadkie znalezisko na terenie kopalń w Krzemionkach. Znaleziono ponadto retuszer rogowy z parostka, ze śladami umocowania w drewnianej zapewne oprawie.

Materiały pracowniane z badań znajdują się w magazynach Państwowego Muzeum Archeologicznego na terenie rezerwatu archeologicznego w Krzemionkach (oddział Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim). Zabytki wydzielone (w tym ceramikę) zdeponowano w PMA w Warszawie.

Badania będą kontynuowane w roku przyszłym w tym samym rejonie.

Legionowo, st. VII, gm. loco, woj. warszawskie - patrz: młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich

LEMBARG, st. 95, gm. Jabłonowo, woj. toruńskie, AZP 33-49/230

- ślady osadnictwa kultury późnej ceramiki wstęgowej (neolit)
- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- ślady osadnictwa z wczesnego i późnego średniowiecza
- ślady osadnictwa nowożytnego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Stanisława Kukawkę i dr Jolantę Małecką-Kukawkę (Zakład Prahistorii Instytutu Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu). Finansowane przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 222,5 m².

W czasie badań powierzchniowych przeprowadzonych w 1996 i 1997 r. zidentyfikowano trzy niewielkie koncentracje fragmentów ceramiki, które roboczo oznaczono literami: A, B i C. Bieżący sezon badawczy był kontynuacją prac wykopaliskowych; w 1996 r. przebadano koncentrację A, a w 1997 r. koncentrację B.

Poniżej piaszczystej warstwy ornej występowały piaski luźne, niekiedy tylko z niewielką domieszką żwiru. Materiał zabytkowy znajdował się w warstwie ornej, w stropowych partiach piasków luźnych oraz w pozostałościach obiektów ziemnych. Około 90% zabytków znaleziono w warstwie ornej, co świadczy o niemal całkowitym zniszczeniu tej części stanowiska. Analizując rozrzut fragmentów ceramiki (z wszystkich jednostek stratygraficznych łącznie) stwierdzono, że koncentruje się ona na przestrzeni nie większej niż 100 m², poza tym obszarem rozrzedza się znacznie bądź zanika. Głównie w przestrzeni zagęszczenia ceramiki, choć pojedynczo także na jej obrzeżu, zarejestrowano pozostałości sześciu obiektów ziemnych oraz dwudziestu jeden małych przyciemnień, określonych jako domniemane obiekty lub dołki posłupowe. Łącznie z powierzchni stanowiska i wykopów badawczych pozyskano 886 fragmentów ceramiki kultury pucharów lejkowatych, 6 krzemieni, siekierę kamienną, nieliczne fragmenty silnie rozdrobnionej polepy i kilka drobnych, zbielonych („przepalonych”) kości. Analiza materiału ceramicznego pozwala datować stanowisko na II fazę rozwoju kultury pucharów lejkowatych na ziemi chełmińskiej. Na podstawie oznaczeń radiowęglowych uzyskanych dla stanowiska 94 i 95 (badania 1996 r.), stanowisko umieszczać należy około przełomu IV i III tysiąclecia conv. bc. Jednocześnie w cechach technologii i zdobnictwa ceramiki zaobserwowano jednoznaczne elementy północnowschodnich kultur subneolitycznych. Funkcjonalnie badany wykopaliskowo punkt uznać można za pozostałości niewielkiej struktury podomowej, typowej dla wczesnych faz kultury pucharów lejkowatych na ziemi chełmińskiej.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Nie planuje się kontynuacji badań.